

ANGARHELO

Mfumo wu tivisa nyimpi eka ku pfuta ka mati

Chris Bathembu

Cynthia Ncapayi wa le Port Elizabeth, Kapa Vuxa, u hlamarile swinene loko xikweleti xa yena xa mati xi kombisile leswaku u kolota ku tlula R70 000. Ncapayi i mhani loyi a nga tekiwangiki loyi a holaku ehansi ka R200 000 hi lembe. U swi tivile leswaku swi nge endleki leswaku vana va yena vambirhi va va ngenelerile eku endleni ka xikweleti xo kurisa leswiya hi ku tekela enhlokweni leswaku a nga na gizara, xawara kumbe bavhu ro hlambela.

Loko ku lavisisiwile, swi kumekile leswaku Ncapayi a ri mukhumbheki eka ku pfuteriwa hi mati leswi swi nga hundzuka xiphigo eka malokixi ya Afrika-Dzonga. Vamakhelwana va yena vo tala va mangarile swikweleti swa le henhla swa mati eka tinhwetinyana ta sweswinyana naswona leswi a swi hlangana na tiphayiphi ta mati leti pfutaka na swiphayiphani leswi nga onhaka.

Lembe rin'wana na rin'wana, Afrika-Dzonga ri lahlekeriwa hi R7 biliyoni hikwalaho ka ku pfuta ka mati naswona ku lahleka loko ku durhela tiko. Mati lawa a ya ta tirhisiwa hi mamiliyoni ya makaya lawa ya pfumalaka mfikelelo wa vukorhokeri bya masungulo byo fana na mati na nkululo.

Kambe phurogireme yintshwa yo hlayisa mati leyi nga amukeriwa hi Khabinete yi languteriwile ku hlayisa mamiliyoni ya tilitara ta mati ya tiko lawa ya lahlekaka. Phuresidente Jacob Zuma u simekile phurogireme ya Nyimpi yo lwa na ku Pfuta ka mati sweswinyana ePort Elizabeth naswona leswi swi ta tisa 15 000 wa tiathizene, vapfuneti eka swa mati na tipulambara lava nga ta lunghisa swiphayiphani na tiphayiphi leswi pfutaka emigangeni ya vona tanihi xiphemu xo ndlandlamuxa nhlaysiso wa mati.

Phurogireme yi languteriwile ku va kona eka nkarhi wo ringana malembe ya ntlhanu naswona 15 000 wa vantshwa lava pfumalaka mintirho va ta leteriwa eka mintirho yinharhu, ku nga vapfuneti eka swa mati, tiathizene na tipulambara. Leswi swi ta tiyisisa leswaku Sekithara ya Mati na Nkululo ya Afrika-Dzonga yi ta nyikiwa matimba hi nhlaysi ya vuswikoti lebyi kotaka na tshaku ro hunguta ku milahleko ya mati laha tikweni.

Holobye wa Mati na Nkululo Nomvula Mokonyane u thoriile Rand Water khale ku simeka phorojeke ya Nyimpi yo lwa na ku Pfuta ka mati.

"Eka Mbulavulo wa yena hi Xiyimo xa Rixaka, Phuresidente u humesile xivilelo hi ku engeteleka hi lembe hi kwalomuya ko tlula R7 biliyoni

Phuresidente Jacob Zuma, u voniwa laha na Holobye wa Mati na Nkululo Nomvula Mokonyane, u simekile phurogireme yo hlayisa mati leyi nga ta tumbuluxa swivandla swa vuleteri eka eka magidi ya vantshwa.

wa mati lawa tiko ri lahlekeriwaka hi wona hi mhaka ya switirhisiwa leswi nga hlakala ku ya eka swiphayiphani leswi pfutaka. Hi tlhela hi va na mati lawa hi nga tihlamuleriki eka wona lawa ya nga pimiwangiki. U komberile ndzawulo ku ta na minghenelelo," ku vurile Holobye Mokonyane.

"Phurogireme ya Nyimpi yo lwa na ku Pfuta ka Mati yi nge hi hlayiseli mati ntsena kambe yi ta tlhela yi nyika madzana ya vantshwa va Afrika-Dzonga swivandla swa mintirho ya nkarhi wo leha hi swivumbeko swa tiathizene, tipulambara na swipano swa vatirhi va swa mati lava nga ta tirha eka timasipala leti nga boxiwa," u vurile.

Vuleteri byi ta endliwa hi swiphemu laha xiphemu xo sungula xi nga languteriwa ku gangisa kwalomuya ka 3 000 wa vantshwa, lexi nga ta landzeriwa hi 5 000 hi karhi wa vadyondzi va xiphemu xa vumbirhi naswona 7 000 wa vadyondzi va ta leteriwa hi nkarhi wa xiphemu xa vunharhu hi lembe ximali ra 2017/18.

Loko a vulavula ePort Elizabeth, laha phurogireme yi nga simekiwa kona ximfumo, Phuresidente Zuma u vurile leswaku swipano swa vatirhi va swa mati swi ta lunghisa, ku vekela hi

vuntshwa no cinca. Va ta yisiwa eka timasipala ta laha tikweni.

"Hungunkulu ra hina eka n'wina hi leswaku hi fanele ku hlayisa mati. Mati a ya pimeleki. Loko hi nga ya hlayisi, ya ta hi lahlekela. Hinkwerhu ha ya vona mati ya pfuta eswitarateni na le makaya ya hina hi swiphayiphani leswi thonaka na tiphayiphi.

"Milahleko leyi yi humelela hi swivumbeko swo hambana ku fana na switirhisiwa swa le hansi ka misava, switirhisiwa leswi nga na swihoxo no ka swi nga hlayisiwi na switirhisiwa swa khale," ku vurile Phuresidente.

Timasipala ti le ku tirheni eka tiphurojeke letikulu ku pfuxeta switirhisiwa ngopfungopfu tiphayiphi leti pfutaka. Phurojeke ya Nyimpi yo lwa na ku Pfuta ka mati yi ta ndlandlamuxa leswi Ndzawulo ya Mati na Nkululo na timasipala ti nga eku swi endleni, ku aka hi vuntshwa tiphayiphi leti nga onhaka na switirhisiwa swin'wana, u vurile.

Mfumo wu vekile ethelo kwalomuya ka R680 miliyoni eka lembe ximali ra sweswi.

Holobye Mokonyane u vurile leswaku 27 wa timasipala ta swifundzha laha tikweni a ti ri eka xiyimo xo biha swinene hi ku ya hi tshaku ra

mati.

"Ku tirha swin'we na tibodo ta mati, hi ta letela vantshwa, hi va nyika mpfumelelo hi tiSETA naswona va ta khomanisiwa na tibodo ta hina to hambana ta mati, leti nga ta hi pfuna hi tshaku," u vurile.

U engeterile leswaku vantshwa vo tala va ta yisiwa eka timasipala ta swifundzha laha minghenelelo yi lavekaka.

Meyara wa Nelson Mandela Bay Danny Jordan u vurile leswaku Nelson Mandela Metro, leyi katsaka timasipala ta Port Elizabeth, Uitenhage na Despatch, i xifundzha lexi kalaka mati.

"Hi na xiphigo xikulu swinene, hikwalaho ka xivangelo lexi hi tekile xiboho xo vekisa ngopfu eka ku hlayisa mati tanihi xitirhisiwankulu eka metro leyi. Hi tsakile swinene hikuva Phuresidente u kona laha ku simeka nyimpi leyi," ku vurile Jordan.

"Eka ndzhawu ya hina tanihi metro, hi fanele ku ololoxa xivutiso xa ku pfuta ka mati. Swikweleti swo tala swa mati swa le henhla leswi vanhu va nga na swona a hi mbuyelo wa leswi va tirhisaka mati xiswona kambe i swa ku tsandzeka ka masipala ku lwa na ku ololoxa ku pfuta ka mati," u vurile.

HLAYISA MATI: SWI SUNGULA EKA WENA

Lembe rin'wana na rin'wana mfumo wu lahlekeriwa hi mabiliyoni ya tirhandi hikwalaho ka ku pfuta ka mati naswona hambileswi phurogireme yo tirhana na leswi yi nga simekiwa, swi le ka hina hinkwerhu ku hlayisa thonsi rin'wana na rin'wana ra mati.

Ku hlayisa mati swi na nkoka eka mbango. Swi pfuna tiko ku lwa na ku xota ka mati naswona swi nga ku hlayisela mali. Vuk'uzenzele yi ku nyika switsundzuxo swa nkoka swa leswi u nga hlayisaka mati ha swona.

TINDLELA TO HLAYISA MATI EKAYA

- Timaxiphayiphani exikarhi ka ku hlamba xikandza xa wena, ku buracha meno

ya wena kumbe ku kerha.

- Loko u tolovele ku hlamba ebavhini, u nga tati bavhu hi mati.
- Ku hlambela ebavhini swi nga tirhisa exikarhi ka 80 na 150 wa tilitara ta mati hi

ku hlamba kun'we.

- Tiketlele ti fanele ti nga tatiwi ku fika hi le non'weni kumbe ti fanele ku tatiwa hi ku ringana na swilaveko swa wena. Leswi swi ta hunguta na xikweleti xa gezi.
- U nga tati swinene tikhontheyina to fana na mapoto yo sweka, tanihileswi leswi swi nga ta hetelela u tirhisile gezi ro tala ku virisa mati.
- Lunghisa thoyilete leyi pfutaka handlekaswona yi nga lahla mati yo fika kwalomuya ka 100 000 wa tilitara ta mati hi lembe rin'we.
- Papalata ku gwedla thoyilete swi nga

fanelangi. Cukumeta tithixu, switsotswana na thyaka rin'wana ethinini ra thyaka handle ka le thoyilete. Nkarhi hinkwawo loko u gwedla thoyilete, 12 wa tilitara ta mati ta tirhisiwa.

- Tirhisa "mati ya pun'we" – mati lawa ya sukaka emabavhini yo hlambela, michini yo hlantswa na tin'wana tindzhawu to hlayiseka - ku gwedla thoyilete ya wena.
- Tirhisa bakiti handle ka mpopi ku hlantswa movha wa wena. Loko u fanele ku tirhisa mpopi, tirhisa xipireyi lexi nga

timiwaka loko u ri karhi u haxa movha.

- Van'wamapurasi va fanele ku tiyisisa leswaku va veka ekule mirhi yo dlaya switsotswana na tindzhawu to kuma mati na swihlovo.
- U nga tirhisi nambu kumbe nhlaluko tanihi thoyilete.

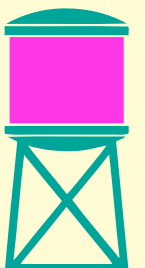
Loko u vona un'wana a ri eku thyakiseni ka mati bela Blue Scorpions riqingho eka

0800 200 200

TINDLELA TO HLAYISA MATI EXIRHAPENI

Cheleta swimilana swa wena hi nkarhi wa nampundzu swinene kumbe namadyambu, loko mahiselo ya ri ehansi. Exikarhi ka 10:00 na 15:00 munhu a nga lahlekela hi 90% ya mati hi ku haha.

- Nkarhi hinkwawo loko u virisa tandza, hlayisela swimilana swa wena swa le ndlwini mati lawa ya nga hola. Swi ta vuyeriwa hi swinonisi leswi humaka eka xikhamba.
- U nga cheleti xirhapa xa wena nkarhi na nkarhi, kambe cheleta kahle. Ku tirhisa mpopi yo cheleta swi nga tirhisa 30 wa tilitara ta mati hi minete.
- Mati yo suka elwangwini ya nga hlayisiwa emathangini, ku cheleta swirhapa.

Xihlovo: Tindhaka ta Mati

ANGARHELO

Thandeka Ngobese

Angelina Masuku, wa 41 wa malembe, ku suka eKwaHlabisa, n'walungu wa KwaZulu-Natal, i xikombiso lexi hanyaka xa leswaku ku tirha hi matimba no tinyiketela i swikhedzakhedzanankulu swo endla leswaku milorho yi humelela.

Handle ka dyondzo ya ximfumo Masuku u tirhisa vuswikoti lebyi a nga byi dyondza a ha ri ntsongo swinene ku endla switshatshana swo chela swiambalo swa thyaka, switulu, swifaniso swa le khumbhini, swibokisani swo chela juwelari, matafula yo tshama exikarhi na switshatshana leswikulu. Swikumiwa leswi swi rhumeriwa eAtlanta eUnited States of America na le Disneyland.

U tlhela a letela vavasati lava nga tirheku na vantshwa ku va pfuna ku handzela mindyangu ya vona.

Masuku u byerile Vuk'uzenzele leswaku tatana wa yena u lovile loko a ri eka Gireyidi 10. Manana wa yena a nga swi kotanga ku n'wi hakelela xikolo naswona u sindzisekile ku tshika xikolo. U tshamile na hahani wa yena loyi a nga n'wi dyondzisa ku endla switshatshana hi ku tirhisa nsinya wa bamboo, a nga swi tivi leswaku siku rin'wana swikumiwa swa yena swi ta laveka miswana hinkwayo.

"Ndzi tlhele ndzi dyondzisa tindzisana ta mina ta xisati ta mune na vana va mina vuswikoti lebyi hahani wa mina va nga ndzi dyondzisa byona. Hi phakerile khamphani yo luka Ilala hi minhlalulu yo suka eHluhluwe. Hi 2006 ndzi tihlanganisile na African Art Centre eDurban. Va tsakerile ntirho wa hina swinene naswona hi sungurile ku va phakela na vona. African Art Centre yi ndzi pfulerile tinyanghwa no ndzi pfuna ku ngenela Mphikizano wa Huvo ya Vutshila. Ndzi winile nyiko yo sungula na ya vumbirhi hi ntirho lowu a ndzi wu yisile naswona ndzi vuyile na R50 000," u vurile.

Mavanti yan'wana ya n'wi pfulekerile naswona u sungurile ku kuma swirhambo ku suka eGermany, Italy na matiko yan'wana ku ya kombisa ntirho wa yena. Hi 2008 u tihlanganisile na Ejensi ya Nhluvukiso wa Mabindzu Lamantsongo ku n'wi pfuna ku pfula khamphani. Sweswi u phakela Habu ya Mahanyele ya le Afrika-Dzonga (South African

Ku tirha hi matimba swi hakela

Angelina Masuku (emahlweni) na xipano xa yena lexi n'wi pfunaka ku hetisisa ntwanano wa Disneyland.

Angelina Masuku na xin'we xa swikumiwa swa yena.

Lifestyle Hub) eAtlanta na Disneyland hi ku tlula 200 wa switshatshana hi nhweti.

Xandla xa Holobywe wa Nhluvukiso wa Mabindzu Lamantsongo Elizabeth Thabethe u pfurile ximfumo kamara ra nkombiso ra nkarhi hinkwawo ra le Afrika-Dzonga eAtlanta hi 2013, ku pfuna ku ndlandlamuxa swikumiwa leswi nga makiwa laha kaya na ku fambisa mfikelelo eka timakete eka vatshila vo tala lava nga tivekiki na van'wamabindzu lava ha ku tumbulukaka. Xinakulobye na Ndzawulo ya Vutshila na Ndzhavuko, ehansi ka vutirheli bya Xandla xa Holobywe Rejoice Mabudafhasi, xi humelerisile valuki va laha kaya eka ku kuma nseketelo wo angarhela lowu nga ta tiyisisa leswaku va kuma nseketelo lowu va wu lavaka ku kuma mfikelelo eka timakete ta misava hinkwayo.

Masuku u vurile leswaku eAtlanta todara ti endliliwa eka khatologo no rhumeriwa eka tikhasitama leti tsakelaka naswona u na vavasati va 25 lava n'wi pfunaka.

"Loko ndzi hakeriwa ndzi va nyika mali ya vona ya switshatshana leswi na nga swi phakela.

Sweswi ndzi tirha eka ntwanano wa le United Kingdom. Ndzi ta lava mavoko yo hlaya ku ndzi pfuna ku phakela oda yaleyo loko yi ya emahlweni," u vurile.

Masuku u vurile leswaku u endla switshatshana hi ku tirhisa bamboo, leyi a yi pendaku hi switirhisiwa swa ntumbuluko.

"Ndzi tshembha leswaku hi ku endla leswaku swikumiwa swa hina swi va swa ntumbuluko swinene hi kuma tikhasitama to tala," u vurile.

Xitsundzuxo xa Masuku eka van'wamabindzu van'wana xi olovile.

"U nga chavi ku sungula bindzu. Dyondzo a hi xisivelo. A ndzi na dyondzo ya ximfumo kambe ndzi nga ya entsungeni wa malwandle no endla mintwanano ya mabindzu. U nga chavi ku kombela switsundzuxo, swi ta ku nyika matimba," u vurile.

Masuku u vurile leswaku lava tsakelala ku va na vuswikoti byo endla switshatshana va nga n'wi rhumela imeyili eka angelina.masuku@gmail.com kumbe va bela riqingho eka 072 109 9329

Vantshwa va kuma xintshuxo xo hlayisa gezi

Noluthando Mkhize

Ku na nhlayo leyi kulaka ya vantshwa va Afrika-Dzonga leyi kumaka swintshuxo swo ololoxa swiphigo swa vanhu leswi va hlanganaka na swona masiku hinkwawo.

Un'we i Luthando Msomi, wa 23 wa malembe, ku suka eUmlazi eDurban, KwaZulu-Natal. Msomi u tile na nhleketo wa xitirhisiwa xo sweka xo rhwaleka, lexi ku nga ndlela yin'wana ya maendlele ya ndzilo wo pfuleka naswona yi nga tirhisi gasi kumbe gezi.

Xitirhisiwa xo sweka xi tirhisa tihunyi ntsena ku hlayisa malangavi yo sweka no tiyisisa leswaku ya va kona nkarhi wo leha hi ndlela ya vuhlayiseki.

"Ndzi vonile leswaku vanhu lava tshamaka eswidakanini va tirhisa maendlele ya ndzilo wo pfuleka, leswi nga hlayisekangiki. Hi xixika ku na tinghozi ta mikhukhu yi tshwaka leyi, eka swiyimo swin'wana, swi vangiwaka hi maendlele ya ndzilo wo pfuleka."

"A ndzi lava ku kuma xintshuxo eka swiphigo swa Afrika. Ndzi ehleketele leswaku kumbexana ndzi nga tumbuluxa xitofu. Hi leswi nhleketo wa mina wu nga tswarisiwa xiswona."

Leswi Afrika-Dzonga ri hlanganaka na mintlhotlho ya enej, Msomi u vurile leswaku swi le ka vaaki hinkwawo va Afrika-Dzonga, na vantshwa ngopfungopfu, ku kuma swintshux.

Nhleketi wa yena wa xitirhisiwa xo sweka swo rhwaleka i ndlela yin'wana ya le tlhelo ya hunguto wa ndzhwalo eka gezi.

Xitirhisiwa lexi xo sweka xo rhwaleka xi kumiwile eka nhleketo lowu a wu ri kona khale, hambiswiritano, ku hambana i ku a wu tirhisi gasi.

"Timodele tin'wana leti yelanaka na xitirhisiwa lexi xo sweka i ta thekinoleji ya le henhla. Ndzi lavile ku languta eka nhleketo wo ololoxa lowu nga ta tirhela vaaki va Afrika-Dzonga."

Nhleketi i ku tumbuluxa xitofu lexi nga va kona hi 2013, ehansi ka bindzu ra Msomi, Iziko enterprises.

"Xitofu xi endliliwile ku suka eka thini ra pende

Luthando Msomi na xitirhisiwa xa yena xo sweka xo rhwaleka.

ra ntlhanu wa tilitara, na chembara ya nsimbhi leyi nga welideliwa eka rona. Hi vekela tihunyi eka eka thini ra gezi ku sungula ndzilo. Ndzilo na musi swi ya ehenhla, swi endla leswaku swi hlayiseka hikuva ndzilo wu le ndzeni ka thini. Poto ri tshama ehenhla ka thini."

Msomi, loyi a nga muofisiri wa vuhlanganisi eka Xiphemu xa Vuxaka bya Mabindzu eYunivhesiti ya KwaZulu-Natal (UKZN) na khale ka xichudeni xa le yunivhesiti leyi, u vula leswaku u kumile ku pfuniwa ngopfu eka tindzawulo ta le yunivhesiti ku tumbuluxa xitofu.

"Ndzi vutisile eka swichudeni swa vunjhiniyere na le ka tindzawulo tin'wana eUKZN lava nga ni pfuna ku tumbuluxa xitirhisiwa xo sweka leswaku xi va xitirhisiwa xa ntiyiso."

Endzhaku ka loko xitirhisiwa xi tumbuluxiwile Msomi u sungurile ku xavisiwa xitirhisiwa hi mali yo ringana R120 xin'we.

"Leswi swi endliliwile eka swiphemu swo sungula swo tumbuluxa xitirhisiwa xo sweka.

Ndzi lavile ku ringeta makete ku vona loko ku ve vanhu va ta xi xava. Xi amukeriwile kahle swinene. Hi yi le eka switolo swo xavisa ku ya languta loko ku ve va nga swi tsakela ku va na xitirhisiwa xa hina eka tixelufu ta vona naswona hi kumile nhlamulo ya kahle swinene."

Msomi i muwini wa 2014/15 wa Mphikizano wa Vantshwa eka Mabindzu wa Inkunzi Isematholeni wa Bangi ya Ithala.

Bangi ya Ithala i nhlangua wa mfumo wa xifundzhangankulu.

"Ndzi hlamarile ku va ndzi winile mphikizano. Loko ndzi sungula bindzu a ndzi langutangi mimbuyelo. A ku ri hi ntiyiso wa leswaku hi na xiphigo na leswaku hi xi lunghisa njhani. Sweswi ndzi le ku dyondzeni ka ku vuyeriwa ka rona, leswi tsakisaka swinene."

U vurile leswaku wa ha ri eku tumbuluxeni ka xitirhisiwa xo sweka, ku lavisisa leswaku xitofu xi nga va na khombo eka rihanyo no ringeta ku kuma ku mfumelelo wa xitirhisiwa xa yena eka Xiphemu xa Swiyimo xa Afrika-Dzonga.

Thuli Galelekile, murhangeri wa xiphemu xa vuhlanganisi na vunavetisi eBangi ya Ithala, u vurile leswaku Msomi u ta pfuniwa hi ndzavisiso wo langutisisa nkoketoko, ku tumbuluxa kungu ra bindzu na timali to hakelela nhleketo wa bindzu.

"Mphikizano wa Vantshwa eka Mabindzu wa Inkunzi Isematholeni i pfumba leri hi tshembhaka leswaku ri nga sungula swa mabindzu eka vantshwa. I phurojeke leyi nga sungula ku ololoxa ku hleketa ku ntshwa eka swa mabindzu exikarhi ka vantshwa lava nga tirheki hi ku ya hi xikongomelo xa vona eka mihleketo yintshwa eka tiikhonomi ta rihlaza."

Msomi u vurile leswaku makungu ya yena eka vumundzuku ya katsa ku nghena eka nkarhi hinkwawo eka mabindzu ya vanhu no vuyeriwa.

"Sweswi ndzi ringeta ku kuma mali no kuma mutsundzuxi eka swa mabindzu. Ku hlayisa gezi swi le mahlweni ngopfu eka Afrika-Dzonga. Swi na nkoka ku hlayisa enej no kuma swintshuxo eka maendlele ya enej eka tiikhonomi ta rihlaza," u engetelerile.

Vuhlayiseki ku sungula

Tanihleswi tiko ri nga eku languteni ka tindlela tin'wana to sweka no endla leswaku makaya ya kufumela ku hlayisa enej, Vuk'uzenzele yi mi tisela switsundzuxo swin'wana swo hlayiseka loko mi tirhisa pharafini na/kumbe gasi. Loko mi tirhisa pharafini:

- Tirhisa pharafini hi vukheta lebyikulu swinene, tanihleswi ri nga phoyizeni naswona ri nga hisa nhlolonghe ya wena hambani ri nga ri eku pfurheni.
- U nga sukeli xitirhisiwa xa pharafini xi nga langutiwanga. Swi teka sekondo ku va bubutsa ra moya, xifuwo kumbe n'wana ku va swi wisa rivoni na xitofu.
- Tiyisisa leswaku switirhisiwa swa pharafini swi tshame eka ndzhawu leyi nga tiya no ringana.
- U nga vekile gume ehansi ka xitirhisiwa xa pharafini. N'wana kumbe xifuwo swi nga koka hi le makumu ka gume naswona gume ri nga tshwa, no engetelela ndzilo.
- Va na na bakiti ra seke ekusuhu loko u tirhisa xitirhisiwa xa pharafini. Mati a ya nge hunguti ndzilo wa pharafini kambe yi nyanyisa swilo hi ku hangalasa malangavi.

U khoma njhani gasi hi ndlela yo hlayiseka:

Fambisa silindara yi yimile, hayi hi le tlhelo ka yona.

Tirhisa ndzhawu leyi ngenhaka moya kahle.

Ku pfula, pfurhisa ku sungula kutani u pfula gasi.

Vekela poto eka xo sweka kahle.

Tivonele loko u sweka hi mafurha, ku papalata ndzilo tirhisa xipfalo xa pani/poto

Loko u hetile ku sweka, pfala swinene.

Nuhetela loko ku ri na ku pfuta ka gasi.

Xihlovo: www.total.co.za